

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref: 18/4963-32

Oslo, 30. januar 2019

Innspill til kunstmeldingen fra Artistorganisasjonen GramArt

Vi viser til brev fra Kulturdepartementet av 30. november 2018, hvor det bes om innspill til kunstmeldingen som departementet er i gang med.

GramArt er Norges største interesseorganisasjon for musikkartister med i underkant av 3000 medlemmer innen alle populærmusikalske sjangre fra hele landet. Vi takker for muligheten til å komme med innspill til kunstmeldingen, da de forslagene som vil komme i denne meldingen vil kunne ha stor betydning for våre medlemmers økonomi.

1. Hvordan kan kunstnere øke inntekter fra kunstnerisk virke?

1.1 Verdigapet

Artister ville ha økt sine inntekter betydelig dersom de faktisk mottok rimelig vederlag for all utnyttelsen av sine åndsverk og innspillinger. Etter overgangen til strømmøkonomien har strømmetall og vederlag fra strømmetjenester som Spotify, Tidal og Deezer blitt en viktig inntektskilde for artister. Dessverre ser vi at store aktører som Youtube, Google og Facebook ikke betaler et rimelig vederlag til artister og låtskrivere når de benytter seg av deres åndsverk på sine plattformtjenester. Å rette opp i dette verdigapet vil være av stor betydning for en samlet musikkbransje, herunder norske artister.

I september 2018 vedtok EU-parlamentet et nytt europeisk opphavsrettsdirektiv, herunder den mye omtalte artikkel 13 om «value gap». Som departementet er kjent med er det imidlertid fortsatt usikkert om artikkelen vil bli vedtatt etter behandlingen i trilog-forhandlinger mellom Rådet, Parlamentet og Kommisjonen.

Vi ber om at Kulturdepartementet inntar en offensiv tilnærming til verdigap-problematikken. Det er ingen ting i veien for at Departementet foreslår løsninger som kan lukke dette verdigapet, og sørge for et lovverk som gjør at store plattformtjenester må betale rimelig vederlag til rettighetshaverne. Dette er også i tråd med det stortingets kulturkomité ønsket at regjeringen skulle gjøre i forbindelse med behandlingen av åndsverkloven i Stortinget.

1.2 Norskandel

Andelen norsk musikk som spilles i kringkasting og i strømmetjenester er synkende. Med DAB forsvant konsesjonskravet fra staten som blant annet påla P4 og Radio Norge å spille minst 35 % norsk musikk. Dette er svært uheldig, da en reduksjon i andel norsk musikk som spilles på radio vil føre til ytterligere reduserte inntekter for norske artister. I Danmark og Sverige ser man en betydelig høyere nasjonal andel enn hva som er tilfellet hos oss.

Vi ønsker at Kulturdepartementet gjeninnfører kravet om minimum 35 % norskandel for å drive kommersiell radio i Norge. Samtidig mener vi at det må kunne stilles spesielle krav til NRK. Som den største aktøren i det norske radiomarkedet, finansiert med lisenspenger, mener vi at NRK har et redaksjonelt ansvar for å øke norskandelen.

2. Hvordan fungerer statlige tiltak for dagens kunstnerpraksis og hvordan kan de gjøres enklere og lettere tilgjengelige?

Tilbakemeldingen om de ulike statlige tiltakene er alt i alt positive og overordnet vil vi si at tiltakene fungerer på en god måte. GramArt ønsker likevel å peke på et poeng som er viktig for våre medlemmer.

2.1 Stipendordninger mv.

Skarsteinrapporten anbefalte at norsk musikk stimuleres gjennom tilskuddsordninger rettet mot komponister og skapende musikere, for å sikre at det skapes kvalitativt god norsk musikk som lyttes til både i Norge og internasjonalt. GramArt støtter selvfølgelig dette. Samtidig mener vi at rapporten mangler fokus på de utøvende artistene. For denne gruppen følger det en del særskilte utfordringer knyttet til den digitale utviklingen og overgangen til strømmemarkedet; Artistene sitter ikke ved forhandlingsbordet når avtalene med leverandørene inngås. Mange oppfatter dagens fordelingsmodell som urettferdig.

Mens komponistene har sikret seg faste vederlag direkte fra strømmetjenestene fra første avspilling, er de utøvende artistene prisgitt royalty-avtaler med plateselskapene. Disse avtalene baserer seg ofte på lite transparente pengestrømmer og i mange tilfeller gamle avtaler som ikke er tilpasset den nye virkeligheten. Artistene må ofte være med og dekke kostnader til innspilling og markedsføring før det blir tale om noen royalty-utbetaling.

Det er derfor viktig at det eksisterer støtte- og stipendordninger som gir langsiktighet og forutsigbarhet, også for de utøvende musikere innen populærmusikken. Denne gruppen er i dag i svært liten grad stipendfinansiert.

2.2 Profesjonell aktivitet i hele landet

GramArt er positive til statlige tiltak som gir kunstnere over hele landet muligheten til å jobbe med sitt kunstnervirke. Det er viktig å tilrettelegge for profesjonell aktivitet i hele landet. En slik tilrettelegging vil også være av stor verdi for barn og unge som får et bredere kulturtilbud. Etter nedleggelsen av Rikskonsertene i 2015 forsvant en viktig inntektskilde for GramArts medlemmer. Skolekonsertordningen var Norges største arbeidsplass for selvstendig næringsdrivende musikere. Kulturtanken har dessverre så langt ikke klart å erstatte Rikskonsertene på en tilfredsstillende måte. GramArt foreslår derfor at Kulturdepartementet utreder muligheten for at det opprettes et organ som sørger for profesjonell aktivitet over hele landet, med særlig fokus på å ha et tilbud til landets barne- og ungdomsskoler. Det tidligere Rikskonsertene kan fungere som en mal for et slikt organ.

3. Hvordan og i hvilken grad bidrar kunstnere til samfunnsutviklingen?

Kulturmeldingen illustrerer at kultur er viktig. Kultur bidrar til arbeidsplasser, næring, eksport, sosialt engasjement og glede. Musikk er en grunnleggende del av Norges kulturarv og er samtidig en av de mest spennende eksportvarene vi har.

Kunst og kultur er en stor del av livene til de fleste og kunstnere har gjennom historien satt store avtrykk i samfunnet vårt.

Kunst og kultur bringer oss sammen, bidrar til fellesskapsfølelse og former vårt samfunn. Kunstnere er med på å forme vår identitet, ikke bare som individer, men som nasjon.

4. Hvordan kan man styrke entreprenørkompetansen, rammevilkårene og de sosiale rettighetene for selvstendig næringsdrivende kunstnere?

4.1 Egne tiltak for å styrke entreprenørkompetansen

Flere kunstnerorganisasjoner har sett behovet for å øke kompetansen rundt det å være selvstendig næringsdrivende. Ved flere anledninger har man arrangert såkalte «Kontordager» hvor tanken har vært å arrangere minikurs, samtaler og individuelle veiledninger for å styrke kompetansen til kunstnere på dette feltet. Blant temaene som har blitt tatt opp er nevnes bl.a.: hvordan lage sin egen forretningsplan, pensjon, trygderettigheter som frilanser og selvstendig næringsdrivende samt skattespørsmål.

4.2 Et Innovasjon Norge for mindre aktører?

Vi ser behovet for etableringen av et organ som kan støtte entreprenørskap også hos mindre aktører. Innovasjon Norge har riktignok kulturell og kreativ næring som et av sine fokusområder. Innovasjon Norge skal bidra til vekst, verdiskapning og arbeidsplasser via økte investeringer i kunst- og kulturproduksjoner. Målgruppen for denne satsningen er bedrifter, i praksis gjerne av en viss størrelse.

Realiteten er at få artister og musikere kan forvente å motta støtte fra Innovasjon Norge, slik organisasjonen fungerer i dag. På denne bakgrunn foreslår vi at departementet utreder muligheten for å opprette et lignende statlig organ som kan hjelpe de små næringsforetakene. Disse har tilsvarende behov for nettverk, lån lånegarantier og øvrig støtte som de bedrifter som støttes av Innovasjon Norge.

For ordens skyld presiseres det at et slikt organ ikke vil være noen erstatning for Music Norway. Music Norway gjør en svært viktig jobb for norske musikere, låtskrivere og plateselskap. De har imidlertid i hovedsak et eksportfokus.

4.3 Sykepenger, pensjon mv.

Mange kunstnere er helt eller delvis selvstendig næringsdrivende og har ikke rett til sykepenger de første 16 dagene av en sykemeldingsperiode. De mottar heller ikke mer enn 75 % av sykepengegrunnlaget. Frivillig tilleggforsikring vil oftest bli for dyrt for denne yrkesgruppen. Folketrygdloven må derfor endres slik at selvstendig næringsdrivende kunstnere får rett til 100 % dekning fra første sykedag.

Videre har frilansere og selvstendig næringsdrivende kunstnere svært dårlige pensjonsordninger.

Vi mener ordningen må endres, slik at man har krav på opptjening av tjenstepensjon også på korte ansettelser, lav ansettelsesprosent og lave inntekter. Pensjon fra første dag og første krone, med rett til å få med seg opptjent pensjonskapital uavhengig av lengden på arbeidsforholdet er avgjørende for at mange kunstnere skal kunne sikres et minimum av pensjonsrettigheter utover Folketrygden.

Vi ønsker også endringer i reglene om skattefavisert pensjonsspareordning for selvstendig næringsdrivende, slik at også næringsdrivende med lave inntekter får en reell mulighet til pensjonssparing. Vi tror det vil være fordelaktig for mange av våre selvstendig næringsdrivende medlemmer å heller ta ut inntekt som gir opptjening i Folketrygden enn å velge en IPS løsning med utsatt skatt. Det bør utredes hvilken effekt dagens ordning har for kunstnere med lave inntekter.

For å sikre selvstendig næringsdrivende bedre pensjonsordninger bør man også vurdere en mulig innføring av tjenstepensjon på oppdrag, stipender mv. Det bør i den forbindelse utredes hvordan pensjonslovgivningen kan tilrettelegge for en god samordning av pensjonsopptjening for de med kombinasjonsinntekt fra ulike

tilknytningsformer. Vi mener den langsiktige målsettingen bør være å muliggjøre en egen pensjonskonto, hos selvalgt leverandør, hvor man kan samle alle ulike typer pensjon fra alle ulike tilknytningsformer.

Med vennlig hilsen

Marius Øvrebø-Engemoen
kst. daglig leder